

Asia: VN/18837/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry (Talteka) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista (VN/18837/2024).

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPBD) jo nimensä mukaan antaa Euroopan laajuiset tavoitteet rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi. Nyt tehdyssä revisiossa myös päästöttömyys saa painoarvoa, mutta energiatehokkuus ei ole poistunut mihinkään, siihenkin on jatkossa kiinnitettävä huomiota. Nyt ehdotetuilla asetusmuutoksilla tehdään kuitenkin suuri karhunpalvelus energiatehokkuudelle.

OIKEAT PRIMÄÄRIENERGIAKERTOIMET KÄYTTÖÖN

Energiamuotokertoimet otettiin käyttöön vuona 2012 osana E-lukulaskentaa. Niillä pyritään kuvaamaan energian tuottamisen tehokkuutta ja ympäristövaikutuksia. Nykyään valtioneuvoston asetuksesta löytyvät arvot eivät kuitenkaan enää perustu tieteellisiin arvoihin, vaan ovat poliittisesti asetettuja. Emme löytäneet asetusluonnoksesta tai perustelumistiosta mitään perusteita nyt ehdotetulle 25% energiamuotokertoimien pienentämiselle ja pidämme tärkeänä, että näin merkittävä muutos perusteltaisiin pitävästi. Ehdotamme, että poliittisesti päätettyjen energiamuotokertoimien sijaan Suomi ottaisi käyttöön primäärienergiakertoimet, jotka Motiva on vuonna 2023 laskenut standardin EN 17423 mukaisesti, kuten direktiivi sitä edellyttää.

Toinen vaihtoehto olisi laittaa kaikki energiamuotokertoimet lukuarvoiksi 1, jolloin energiatehokkuuden mittarina olisi laskennallinen ostoenergia. Tämä olisi myös hyvä

energiatehokkuuden mittari, mutta se ei kohtelee kaukolämpöä oikeudenmukaisesti, kun lämmöntuotanto ei tällöin ole mukana.

Lisäksi ihmettelemme, miksi asetusluonnoksen 1§:ssä on mukana lähes nollaenergiarakennusten energiamuotokertoimet? Miksi tarvitaan kertoimet erikseen nzeb- ja zeb-rakennuksille? Tämä hankaloittaa esim. energiatodistusten tekoa sekä E-lukujen kanssa toimimista ylipäättään ja voi johtaa tulkintaerimielisyyksiin käytännön rakentamisessa.

2§ 1-3 momentissa on annettu energiamuotokertoimet erikseen päästöttömille rakennuksille, niiden uusiutuvalle energialle ja uusiutumattomalle energialle. Direktiivi edellyttää päästöttömien rakennusten osalta uusiutuvan ja uusiutumattoman energian raportointia energiaselvityksessä. Nyt ehdotetut kertoimet eivät kuitenkaan kerro tätä tietoa, koska kertoimet pohjautuvat poliittisesti päätettyihin kertoimiin. Rakennuksessa käytettävää energiaa ja sen alkuperää selvitetään tarkemmin ilmastaselvityksessä ja ehdotamme, että tämä selvitystarve siirretään osaksi ilmastaselvitystä. Tällöin asiaa oikeasti osaava asiantuntija myös samalla raportoi rakennuksen energian lähtötietoja todelliseen tietoon perustuen.

VERKKOKOHTAISEN UUSIUTUVAN ENERGIAN E-LUKUHELPOUS ON SIIRRETTÄVÄ ILMASTOSELVITYKSEEN

2§ 4-5 momentissa on ehdotettu mahdollisuus pienentää rakennuksen E-lukua, mikäli verkkokohtaisen uusiutuvan energian osuus on suurempi kuin rakentamislain 14§:ssä mainittu 52%. Emme pidä tätä mahdollisuutta perusteltuna ja ehdotamme sen poistamista asetusluonnoksesta. Rakennuksen käyttämän energian alkuperä ei liity millään tavalla rakennuksen E-lukuun tai energiatehokkuuteen. On tärkeää, että rakennus aiheuttaa elinkaarensa aikana mahdollisimman vähän päästöjä, mutta tämä asia tulee ottaa huomioon ilmastaselvityksessä, jossa käsitellään muutkin ympäristövaatimukset. Nyt ehdotetulla muutoksella hävitetään käytännössä kokonaan energiatehokkuustoimenpiteiden merkitys, jos uusiutuvaa energiaa käyttämällä saa E-luvun joidenkin laskelmien mukaan olemassa olevassa rakennuskannassa jopa puolitettua.

Myös uudisrakentamisen osalta vaikutukset ovat merkittäviä. Sama asuinkerrostalo eri paikkakunnille suunniteltuna saa kaukolämmitteisenä E-luvun vaihteluvälillä 39-59 ja maalämmöllä suunniteltuna voi saada E-luvun vielä alhaisempana, lukuarvolla 36. Maalämmön osalta tuon arvon voi saada missä päin Suomea tahansa, koska vihreää sähköä on tarjolla valtakunnallisesti. Näin ollen kaukolämmön kilpailutilanne kärsii dramaattisesti erityisesti niillä paikkakunnilla, joissa kaukolämmön tuotannosta vain pieni osa perustuu uusiutuvaan energiaan. E-lukujen laskennallisen käsittelyn taakse jää varjoon se tosiseikka, että rakennus ei ole yhtään sen energiatehokkaampi, vaikka se käyttäisi enemmän uusiutuvaa energiaa. On hyvä huomata, että määritelmän mukaisesti päästöttömän rakennuksen energiantarve on olematon tai erittäin alhainen. Emme pidä laskennallisesti energiatehokkaaksi saatua ratkaisua energiantarpeeltaan olemattomana tai erittäin alhaisena.

Rakennusten vähähiilisyys on tärkeää, mutta nyt ehdotettu paikka on väärä. Ehdotamme, että sama menettelytapa otetaan käyttöön ilmastaselvityksen hiilijalanjäljen laskennassa. Mikäli sähkön tai kaukolämmön verkkokohtaiset päästöt ovat CO2data.fi:n valtakunnallista keskiarvoa pienemmät, voi tämän ottaa huomioon hiilijalanjäljen laskennassa. Rakennus on oltava jatkossakin energiatehokas ja se osoitetaan Suomessa E-luvulla, johon ei tule sotkea enää nykyistä enempää ympäristömuuttujia.

Sähköenergian osalta emme ymmärrä, mitä tarkoitetaan alkuperävarmennetulla verkkokohtaisella uusiutuvan sähkön osuudella, sillä Suomessa on vain yksi valtakunnallinen sähköverkko. Sähköstä uusiutuvaa tai päästötöntä alkaa olla jo yli 90 %. Asetusluonnoksessa tai samaan aikaan lausuttavina olevista energiatehokkuusasetusten luonnoksista ei käy ilmi, mistä päästöttömän energian osuus olisi saatavissa luotettavasti. Ei myöskään ole tietoa, miten voitaisiin varmistaa alkuperävarmennuksen tiedon pysyvyys, kun rakennuksen omistajalla tai energiantuottajalla on mahdollisuus muuttaa energiantoimittajaa, sopimuksen energiamuotoja tai tuotannon energiamuotoja. Energiamuodon kerroin ja sen kautta E-luku siis kertoisi enemmän rakennuksen energianhankintasopimuksesta kuin itse rakennuksen energiatehokkuudesta. Ehdotettu mahdollisuus myös sallisi rakennusten kuluttaa nykyistä enemmän energiaa, kunhan se on uusiutuvaa tai päästötöntä; tätä tuskin komissio tai Suomen valtiokaan haluaa. Tämä menettelytapa saattaa myös täyttää viherpesun kriteerit.

3§ tulee poistaa samalla, kun 2§ verkkokohtaisen uusiutuvan energian käyttömahdollisuus poistetaan. Pykälä on kokonaisuudessaan hyvin sekava, sisältäen mm. vääriä sanajärjestyksiä. Vaikka asetus tulee voimaan toukokuussa 2026, aletaan sitä soveltaa vasta 1.1.2028 alkaen. Jos rakentamishankkeeseen ryhtyvä haluaa tehdä määräystasoa parempaa, ei sitä ole kielletty nytkään.

Ilkka Salo

Toimitusjohtaja

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry

Hyvärinen Juhani

Talotekninen teollisuus ja kauppa ry (Talteka) - Talteka on osa

Rakennusteollisuus RT ry:tä ja muodostaa sen talotekniikkatoimialan